

31 stycznia 2024 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁANIA RZECZNIKA AKADEMICKIEGO

DS. STUDENCKICH I PRACOWNICZYCH

w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r.

Spis treści:

Kontekst	2
Kompetencje i organizacja pracy	2
Zespół Rzeczniczki Akademickiej	3
Sprawozdanie z działań	3
Profilaktyka konfliktów i promocja ADR	3
Współpraca w ramach uczelni	5
Współpraca krajowa i zagraniczna	6
Zrealizowane działania w zakresie informacji i promocji	9
Bezpośrednie działania pomocowe	10
Liczba zgłoszeń	11
Wnioskodawcy	12
Tematyka spraw	14
Sprawy studenckie	14
Sprawy pracownicze	17
Podjęte działania	19
Mediacje	21
Zrealizowane działania w zakresie wsparcia osób LGBTQ+	22
Podsumowanie	24

Kontekst

Stanowisko Rzecznika Akademickiego zostało powołane Zarządzeniem nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika Akademickiego (dalej: Zarządzenie nr 30). Z dniem 1 listopada 2011 r. stanowisko to objęła Anna Cybulko. Z końcem września 2012 r. Anna Cybulko została powołana na stanowisko na drugą kadencję (pierwszą pełną, tj. czteroletnią), obejmującą okres od 1 października 2012 r. do 1 października 2016 r. Z dniem 1 października 2016 r. Anna Cybulko została powołana na drugą pełną kadencję, trwającą do 30 września 2020 r., a z dniem 1 października 2020 r. na trzecią kadencję, trwającą do 30 września 2024 r.

Niniejsze sprawozdanie jest sporządzone w oparciu o zapis § 11 Zarządzenia nr 30, zgodnie z którym: „Rzecznik do dnia 31 stycznia każdego roku przedstawia Rektorowi na piśmie sprawozdanie ze swojej działalności”.

Kompetencje i organizacja pracy

W 2023 roku działania prowadzone były zgodnie z zasadami i procedurami wypracowanymi w latach wcześniejszych i obejmowały wszystkie obszary kompetencji Rzeczniczki akademickiej wskazane w *Zarządzeniu nr 30*, tj.:

- Profilaktykę konfliktów i promocję ADR, w szczególności promocję środowiska pracy i studiów wolnego od dyskryminacji i mobbingu oraz działanie na rzecz wzmacniania równości i różnorodności.
- Współpracę krajową i zagraniczną na rzecz promocji i rozwoju ADR oraz wzmacniania równości i różnorodności.
- Bezpośrednie działania pomocowe - interwencje w zgłaszanych sprawach problemowych.
- Działalność sygnalizacyjną (*whistleblowing*) oraz proponowanie systemowych rozwiązań rozwojowych i naprawczych.

Kontakty z interesariuszami odbywały się osobiście, drogą mailową, telefoniczną oraz za pomocą platform komunikacji wirtualnej Google Meets oraz Zoom. Dla zachowania bezpieczeństwa i poufności prowadzonego postępowania koniecznym warunkiem wszczęcia interwencji przez Rzecznikę akademicką lub przedstawicieli jej Zespołu jest pisemne upoważnienie przez osobę zgłaszającą. Upoważnienie może być złożone w trakcie spotkania w biurze Rzeczniczki, przesłane pocztą tradycyjną lub wewnętrzną w wersji papierowej lub załączone do maila w formie skanu.

Zespół Rzeczniczki Akademickiej

W 2023 r. Rzecznikę akademicką wspierały w pracy: Magdalena Miksa, pełniąca funkcję zastępczyni rzeczniczki ds. studenckich, Elżbieta Felkner, pełniąca funkcję koordynatora biura, Anna Augustyniak pełniąca funkcję specjalistki ds. komunikacji (od grudnia zastąpiona przez Paulinę Górnicką) oraz Agata Wrona pełniąca funkcję mediatora (rozstała się z zespołem we wrześniu, rekrutacja na stanowisko jest w toku).

Dwie z grona pracowników Zespołu Rzeczniczki akademickiej zostały powołane do pełnienia funkcji związanych z przeciwdziałaniem mobbingowi:

- Magdalena Miksa od dnia 30 maja 2018 r. pełni na mocy *Zarządzenia nr 49 Rektora UW z dnia 14 maja 2018 roku w sprawie przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim* funkcję Koordynatora ds. przeciwdziałania mobbingowi;
- Elżbieta Felkner została z dniem 22 czerwca 2018 r. powołana na stanowisko Sekretarza Komisji ds. Przeciwdziałania Mobbingowi.

Sprawozdanie z działań

Profilaktyka konfliktów i promocja ADR

W ramach wspierania rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów wewnątrz uczelni oraz promocji bezpiecznego środowiska pracy i studiów wolnego

od naruszeń prawa, dyskryminacji i mobbingu Rzeczniczka akademicka podejmowała w 2023 roku następujące działania:

- Kontynuacja cyklicznych spotkań informacyjnych, których celem jest edukacja i upowszechnianie wiedzy na temat instytucji pomocowych działających na terenie Uniwersytetu Warszawskiego. Członkinie zespołu Rzeczniczki akademickiej uczestniczyły w cyklu spotkań ze studentami pierwszego roku podczas dni adaptacyjnych. Odwiedziły studentów Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Wydziału Chemii, Wydziału Zarządzania oraz Wydziału Archeologii. Podczas spotkań przybliżały pracę Ombudsmana na uczelni oraz odpowiadały na pytania, jakiej pomocy można oczekiwać i w jakich przypadkach zgłaszać problemy.
- Działania na rzecz poprawy sytuacji osób transpłciowych, transseksualnych i niebinarnych studiujących na Uniwersytecie Warszawskim, w tym zainicjowanie i wsparcie prac nad projektem wdrożenia w oprogramowaniu USOS dodatkowej funkcjonalności polegającej na umożliwieniu wpisywania przez studenta imienia wybranego (docelowego) zgodnego z odczuwalną płcią. Projekt wprowadzenia tzw. „nakładki” jest realizowany symultanicznie na wiodących krajowych uczelniach wyższych pozostających w kontakcie z Międzyuniwersyteckim Centrum Informatyzacji (MUCI). Na Uniwersytecie Warszawskim za realizację projektu odpowiada zespół pod kierownictwem dr hab. prof. UW Julii Kubisy, Pełnomocniczki Rektora ds. przeciwdziałania dyskryminacji i molestowaniu seksualnemu.
- Prowadzenie szkoleń nt. dyskryminacji i równego traktowania oraz współprowadzenie (wraz z prof. UW dr hab. Julią Kubisą) spotkań sieciujących dla wydziałowych pełnomocniczek i pełnomocników ds. równości i przeciwdziałania dyskryminacji.

- Współpraca przy wdrażaniu dyrektywy o ochronie sygnalistów (w ramach Zespołu ds. Wdrożenia Procedury Zgłoszeń Wewnętrznych oraz Ochrony Osób Zgłaszających Naruszenia Prawa Unii).
- Współpraca z Komisją Statutową przy okazji nowelizacji Zarządzenia powołującego Rzecznika akademickiego oraz nad nowelizacją Procedury antydyskryminacyjnej i antymobbingowej.

Współpraca w ramach uczelni

Rzeczniczka akademicka współpracuje z licznymi jednostkami organizacyjnymi i ciałami kolegialnymi działającymi na uczelni. Współpraca obejmuje wzajemne przesyłanie spraw w ramach kompetencji, a także wspólne rozwiązywanie problemów i szukanie adekwatnych rozwiązań. W roku 2023 Rzeczniczka akademicka współpracowała m.in. z:

- Pełnomocniczką Rektora ds. polityki przeciwdziałania dyskryminacji i molestowaniu seksualnemu, dr hab. Julią Kubisą prof. ucz.
- Pełnomocniczkami i Pełnomocnikami ds. Równości na Wydziałach.
- Komisją ds. Przeciwdziałania Mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim powołaną Zarządzeniem Rektora nr 24 z 26 lutego 2021 roku w obszarze przeciwdziałania mobbingowi na uczelni oraz koordynatorką ds. przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim Magdaleną Miksą.
- Komisją Rectorską ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji - przy okazji interwencji w sprawie skarg na dyskryminację pracowników lub studentów.
- Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji, m.in. w obszarze prowadzenia mediacji.

- Centrum Pomocy Psychologicznej oraz Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami – w szczególności w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących osób doświadczających trudności natury psycho-emocjonalnej.
- Biurami Uniwersytetu Warszawskiego.
- Przedstawicielami samorządu studenckiego, Rzecznikiem i Rzeczniczką Praw Studenta.
- Studenckimi kołami naukowymi i organizacjami studenckimi.

Współpraca krajowa i zagraniczna

Rzeczniczka akademicka ściśle współpracuje z Rzecznikami i Rzeczniczkami akademickimi, Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. równego traktowania oraz Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. spraw bezpieczeństwa, powołanymi na innych polskich uczelniach. Jako pierwsza osoba w Polsce powołana na stanowisko Rzecznika Akademickiego była inicjatorką utworzenia Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości (ASBiR – www.asbir.pl). Po oficjalnym zarejestrowaniu Stowarzyszenia (od kwietnia 2023 r.) została wybrała Przewodniczącą Zarządu.

Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości służy jako forum wymiany dobrych praktyk, dzielenia się doświadczeniami, sygnalizowania problemów oraz szukania rozwiązań dla trudności powszechnych dla środowiska akademickiego. Istotną rolą Sieci jest także kształtowanie dobrych praktyk, w szczególności w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i mobbingowi.

W dniach 12-14 kwietnia 2023 r. Rzeczniczka akademicka wraz z zespołem uczestniczyła w seminarium poświęconym tematyce wartości akademickich oraz

stosowania języka inkluzyjnego w instytucjach publicznych zorganizowanym w ramach sieci rzecznikowskiej ASBiR przez Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

W dniach 7-8 listopada, w Kopernikańskim Ośrodku Integracji UMK w Toruniu odbyło się spotkanie programowe ASBiR, w którym wzięły udział Rzeczniczka akademicka i jej Zastępczyni.

1 i 2 marca 2023 r. Zespół Rzeczniczki zorganizował wizytę studyjną dla delegacji z Uniwersytetu Rzeszowskiego: dra Jana Gałkowskiego, Rzecznik akademicki oraz Marty Zgłobiś z Biura ds. Równego Traktowania. Goście mieli okazję zapoznać się działalnością instytucji Rzeczniczki akademickiej na Uniwersytecie Warszawskim, poznać specyfikę pracy i sposób organizacji biura. Wizyta była również okazją do poznania innych inicjatyw pomocowych działających w ramach uczelni.

Rzeczniczka akademicka reprezentuje także Uniwersytet Warszawski na wydarzeniach organizowanych przez instytucje centralne: konferencjach, seminariach czy spotkaniach eksperckich. Wśród ważniejszych działań krajowych w roku 2023 warto wskazać:

- Udział w spotkaniu Prorektorów ds. studentów i kształcenia uczelni zrzeszonych Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych (KRPUT). Podczas spotkania Rzeczniczka miała okazję opowiadać o roli, jaką rzecznicy akademicy pełnią we wspieraniu równości i przeciwdziałaniu naruszeniom na uczelniach wyższych (21-23 września).
- Udział w spotkaniu Rektorów zrzeszonych w Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych (KRPUT). Podczas spotkania Rzeczniczka prezentowała wystąpienie na temat wspierania równości i inkluzyjności na uczelniach wyższych oraz roli odgrywanej przez Akademicką Sieć Bezpieczeństwa i Równości (26 września).

- Wystąpienie w charakterze panelistki przy okazji otwarcia Centrum Mediacji na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu podczas seminarium "Rola mediacji w rozwiązywaniu konfliktów w środowisku akademickim w kontekście polityki antydyskryminacyjnej" (16 listopada).

Rzeczniczka akademicka rozwijała kontakty zagraniczne mające na celu zbieranie wiedzy i dobrych praktyk wspierających wprowadzanie na Uniwersytecie Warszawskim nowych rozwiązań na rzecz równości, różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. Kluczową składową realizowanej współpracy międzynarodowej była aktywność Rzeczniczki w ramach Europejskiej Sieci Rzeczników Akademickich w Szkolnictwie Wyższym (European Network of Ombudsman in Higher Education – ENOHE – <https://enohe.net/>). W dniach 14-16 czerwca Rzeczniczka akademicka ds. studenckich i pracowniczych wraz z Zastępczynią ds. studenckich, Magdaleną Miksą wzięły udział w Konferencji “From Amsterdam 2003 to Prague 2023. Higher Education Ombuds Offices: Reviewing! Reforming! (RE)Starting?” zorganizowanej przez ENOHE oraz Uniwersytet Karola w Pradze. Rzeczniczka przedstawiła wystąpienie pt. „From a one-person experiment to a universal ombuds network. Implementation of ombuds institutions in Polish higher education”.

Rzeczniczka akademicka wzięła także udział, jako ekspertka Komisji Europejskiej ds. równości płci, w cyklicznym seminarium prawnym organizowanym przez European Network Of Legal Experts In Gender Equality and Non-Discrimination w Brukseli. Seminarium było okazją do zapoznania się z najnowszym prawodawstwem Unii Europejskiej nt. równości i przeciwdziałania dyskryminacji, wymiany doświadczeń z ekspertami wszystkich krajów Unii Europejskiej i poznania planów Komisji Europejskiej w obszarze równości na najbliższy rok (30 listopada-1 grudnia 2023).

Zastępczyni Rzeczniczki akademickiej ds. studenckich, Magdalena Miksa, w dniach 27-30 marca 2023 roku, uczestniczyła w wizycie studyjnej w Danii (zorganizowanej przez Department of Architecture, Design, and Media Technology - Aalborg University). Wymiana była okazją do zapoznania się z pomocami dydaktycznymi i narzędziami wspierającymi nauczanie dla studentów i studentek z niepełnosprawnościami i z dysleksją, które są wdrażane na Uniwersytecie w Aalborgu

Zrealizowane działania w zakresie informacji i promocji

W 2023 roku prowadzone były działania mające na celu informację oraz promocję działań realizowanych przez Rzeczniczkę akademicką. Komunikacja na temat działań Rzeczniczki akademickiej odbywała się poprzez stronę internetową www.ombudsman.uw.edu.pl oraz uruchomiony we wrześniu 2022 r. profil @OmbudsmanUW na portalu społecznościowym Facebook. Informacje publikowane na stronie internetowej www.ombudsman.uw.edu.pl poświęcone były głównie:

- bieżącym spotkaniom z przedstawicielami innych jednostek UW, przedstawicielami innych uczelni oraz członkami organizacji skupiającymi ekspertów z krajowego oraz międzynarodowego środowiska akademickiego;
- przeprowadzonym szkoleniom oraz spotkaniom m.in. w ramach dni adaptacyjnych na wydziałach UW;
- nowym rozwiązaniom wprowadzonym na uczelni m.in. wspierającym osoby transpłciowe;
- treściom edukacyjnym związanym m.in. z mediacją.

Informacje publikowane na profilu @OmbudsmanUW na portalu społecznościowym Facebook oprócz ww. tematów poruszały także kwestię organizacji pracy biura Rzeczniczki akademickiej, przybliżały metody działania ombudsmana, jak również

służyły promowaniu bieżących wartościowych wydarzeń i inicjatyw podejmujących tematykę równościową i antydyskryminacyjną.

Treści publikowane na stronie internetowej oraz portalu Facebook adresowane były do wszystkich grup społeczności akademickiej, które mogłyby być zainteresowane kontaktem z Rzeczniczką akademicką, zarówno w zakresie wsparcia (osoby studiujące, doktoranci i doktorantki, pracownicy i pracownice naukow/e oraz administracyjni/e Uniwersytetu Warszawskiego), jak również rozwiązań systemowych wprowadzanych na Uniwersytecie Warszawskim (ombudsmani z innych uczelni, potencjalni i faktyczni partnerzy wspólnych projektów itp.).

Należy podkreślić, że działania komunikacyjno-promocyjne - oprócz kontekstu informacyjnego - stanowią również ważny element profesjonalnego zarządzania wizerunkiem Rzeczniczki akademickiej, co z kolei buduje wizerunek Uniwersytetu Warszawskiego, jako instytucji dbającej o bezpieczeństwo, prawa i potrzeby członków swojej społeczności.

Bezpośrednie działania pomocowe

Rzeczniczka akademicka realizuje obowiązki wynikające z *Zarządzenia nr 30*, zgodnie z którym do jej zadań należy pomoc osobom indywidualnym i jednostkom organizacyjnym Uniwersytetu w rozwiązywaniu sporów i konfliktów oraz w radzeniu sobie z naruszeniami zasad życia akademickiego. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne obrazujące ilość, typ i przekrój tematyczny spraw, które wpłynęły do Rzeczniczki akademickiej w 2023 roku. W statystykach przedstawiono również ilość i rodzaj podjętych działań.

Liczba zgłoszeń

W 2023 roku do Rzeczniczki akademickiej zgłoszono 312 spraw. 23 sprawy były kontynuacją z roku poprzedniego. Szczegółowe dane nt. wpływu spraw oraz dynamiki zmian przedstawia Tabela nr. 1 oraz Wykres nr 1 przedstawione poniżej.

Tabela nr 1. Wpływ spraw w latach 2013 – 2023.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba spraw	130	125	111	125	118	146	196	252	265	315	332	335
-- sprawy z roku bieżącego	130	114	103	119	111	134	185	240	254	308	312	312
-- sprawy kontynuowane z roku poprzedniego		11	8	6	7	12	11	12	11	7	20	23

Wykres nr 1. Dynamika wpływu spraw w latach 2012 – 2023.

Jak wskazują zaprezentowane dane, dynamika wpływu spraw pozostaje na zbliżonym poziomie.

Wnioskodawcy

Zgodnie z § 4 Zarządzenia nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego podjęcie czynności przez Rzecznika następuje:

- po zgłoszeniu się ze sprawą zainteresowanego członka społeczności akademickiej,
- na wniosek organów samorządu studentów lub doktorantów,
- na wniosek Rektora,
- z własnej inicjatywy.

Najczęściej sprawy zgłaszają do Rzeczniczki akademickiej sami zainteresowani, którzy prezentują swoje problemy indywidualnie lub grupowo. Problemy bywają zgłaszane także przez bezpośrednich przełożonych bądź przez przedstawicieli władz danej jednostki, proszących o wsparcie w analizie i diagnozie problemu, bądź podjęcie bezpośrednich działań interwencyjnych w sprawie. Zdarzyły się sprawy zgłaszane przez krewnych i bliskich osób, których dotyczył problem.

Wśród osób zgłaszających problem ponad połowa (54 %) to studenci I i II stopni, a 36 % to pracownicy: naukowcy, administracyjni i naukowo-techniczni. Tylko 6% zgłoszeń pochodzi od doktorantów (szczegółowy rozkład zgłoszeń przedstawia Tabela nr 2).

Tabela nr 2. Status akademicki zgłaszającego.

podmiot zgłaszający	Liczba	%
Student	181	54%
Pracownik (osobiście, lub za pośrednictwem przełożonego)	121	36%
Doktorant	19	6%
Wydziałowi Pełnomocnicy i Pełnomocniczki ds. równości/Rzecznik Praw Studenta	6	1,7 %
Inne	8	2,3%
Suma:	335	100 %

Przedstawiony rozkład wnioskodawców ze względu na status akademicki nie różni się znacząco od rozkładów z lat wcześniejszych. Rok 2023 jest kolejnym rokiem, w

którym do Rzeczniczki akademickiej trafiały sprawy ze wszystkich wydziałów i jednostek Uniwersytetu Warszawskiego. Można to odczytywać jako sygnał, że informacja o istnieniu i działaniu ombudsmana akademickiego jest obecna we wszystkich jednostkach akademickich uczelni. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę przedstawia Tabela nr 3.

Tabela nr 3 Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę.

Wydziały i jednostki	ilość
Wydział „Artes Liberales”	5
Wydział Archeologii	7
Wydział Biologii	12
Wydział Chemii	7
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii	7
Wydział Filozofii	5
Wydział Fizyki	7
Wydział Geologii	3
Wydział Historii	5
Wydział Lingwistyki Stosowanej	13
Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki	8
Wydział Nauk Ekonomicznych	8
Wydział Nauk o Kulturze i Sztuce	4
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych	17
Wydział Neofilologii	33
Wydział Orientalistyczny	10
Wydział Pedagogiczny	4
Wydział Polonistyki	13
Wydział Prawa i Administracji	32
Wydział Psychologii	13
Wydział Socjologii	5
Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji	11
Wydział Zarządzania	12
Szkoły doktorskie	11
Jednostka naukowo-dydaktyczna	32
Administracja Centralna	17
Dom Studenta	7
Inne	27

Tematyka spraw

Spośród szeregu różnorodnych spraw zgłoszonych Rzecznicze akademickiej można wyodrębnić grupy tematyczne, w które wpisują się zagadnienia związane z tytułowymi problemami. Zestawienie problematycznych obszarów z uwzględnieniem podmiotów dokonujących zgłoszeń zostało skatalogowane w Tabeli nr 4.

Tabela nr. 4 Zestawienie obszarów tematycznych zgłoszeń według podmiotu zgłaszającego

Temat zgłoszenia	Podmiot zgłaszający								suma końcowa
	student	doktorant	pracownik	pracownik administracyjny	pełnomocnik wydziałowy	Rzecznik Praw Studenta	władza	spoza UW	
konflikt i trudności komunikacyjne	12	5	24	22		1	13	1	78
media społecznościowe								1	1
naruszenie zasad etyki	4		3				1	2	10
nieetyczne zachowanie studenta	8	1		1			3		13
nieetyczne zachowanie innego pracownika			6	1			2		9
organizacja i tok studiów	59	3	2		1			2	67
skarga na wykładowcę	5	2	1			1	1	1	11
sprawy finansowe	7	2		1					10
stalking			1				1		2
sprawy osób LGBTQ+	57	2	1	1	1				62
trudności życia w akademiku	9								9
warunki pracy i polityka kadrowa		1	7	10			3		21
złe traktowanie (mobbing lub dyskryminacja)	4	1	5	2	1	1			14
inne	16	2	5	2			2	1	28
Suma końcowa	181	19	55	40	3	3	26	6	335

Sprawy studenckie

Zarówno liczba, jak i tematy spraw studenckich pozostawały podobne, co w roku poprzednim. Można natomiast odnotować pewne trendy, jeśli chodzi o liczbę zgłoszeń w poszczególnych obszarach problemowych.

Sprawy zgłaszane przez studentów (bądź pełnomocników ds. równości w odniesieniu do spraw studenckich) obejmowały m.in. wskazane poniżej zagadnienia:

- dyskryminujące wypowiedzi lub zachowania wykładowców lub studentów,
- problemy z zaliczeniem (przedmiotu, lektoratu) lub zdaniem egzaminu,
- problemy związane ze sposobem prowadzenia zajęć, zmianami zasad zaliczenia w toku zajęć, trudnościami w kontakcie z wykładowcą,
- sprawy finansowe - trudna sytuacja, stypendia, zapomogi, opłaty za usługi edukacyjne,
- trudności z uzyskaniem dostosowań zaleconych ze względu na szczególnie trudną sytuację studenta,
- trudności z uzyskaniem z urlopu zdrowotnego lub powrotem z tego urlopu,
- trudności współpracy na linii student – promotor, bądź trudności ze zmianą promotora,
- systemowe wykluczenie osób transpłciowych.

Podobnie, jak w latach wcześniejszych największa liczba zgłoszeń studenckich dotyczyła spraw związanych z organizacją i tokiem studiów. Tradycyjnie wysoki był także odsetek zgłoszeń obejmujących kwestie relacyjne, w tym konflikty, blokady bądź napięcia komunikacyjne na linii student-wykładowca, bądź student- student. Wysoka pozostawała także liczba zgłoszeń od osób doświadczających problemów psychicznych, lub będących w kryzysie, mających problemy z poradzeniem sobie z rzeczywistością akademicką (względnie: kreujących problemy wobec osób trzecich: studentów lub wykładowców). Osoby z problemami psycho-emocjonalnymi zgłaszały trudności dotyczące wszystkich obszarów życia akademickiego, w tym trudności z tokiem studiów, konflikty z wykładowcami i innymi studentami (bądź niewłaściwe zachowanie z ich strony, w szczególności mobbing i dyskryminację), naruszenia prawno-formalne, etc. Wiele zgłaszanych do Rzeczniczki akademickiej problemów wiązało się z zachowaniami i wydarzeniami, które miały miejsce w przestrzeni wirtualnej, w szczególności w mediach społecznościowych.

Wyraźnie więcej było zgłoszeń dotyczących trzech grup tematycznych: konfliktów i napięć mających miejsce w Domach Studenckich, dyskryminacji i molestowania seksualnego oraz problemów doświadczanych przez osoby transpłciowe.

Trudno stwierdzić, czy rosnąca liczba zgłoszeń z akademików wiąże się z powiększającą się pulą sytuacji problemowych, czy też jest po prostu wynikiem wzrostem świadomości tak osób studiujących, jak i kierownictwa, co do możliwości uzyskania pomocy Rzeczniczki akademickiej – zarówno w kontekście rozpoznania problemu i rekomendacji rozwiązań, jak i działań mediacyjnych i konciliacyjnych. Warto zwrócić uwagę, że pięć z dziewięciu zgłoszonych spraw (czyli 56%) dotyczy problemów, w które zaangażowani są studenci zagraniczni.

Liczba zgłoszeń w obszarze dyskryminacji i molestowania seksualnego rośnie w tempie nieco wolniejszym niż w poprzednich latach. Skargi w większości dotyczą niewłaściwego zachowania wykładowców w trakcie prowadzenia zajęć (w szczególności naruszania godności studentów oraz dyskryminacji ze względu na płeć i narodowość). Zdecydowanie rzadziej pojawiają się zgłoszenia dotyczące najpoważniejszych naruszeń, w tym zachowań będących wykroczeń wobec prawa karnego. Sprawcami naruszeń wobec studentów są zarówno pracownicy, jak i inni studenci.

Wyraźnie zwiększa się liczba zgłoszeń wnoszonych przez osoby transpłciowe, potrzebujące wsparcia w zakresie funkcjonowania na uczelni w zgodzie z płcią odczuwaną. W 2022 r. Rzeczniczka akademicka i jej zastępczyni służyły wsparciem w kilkunastu takich przypadkach, natomiast w 2023 r. odnotowanych zgłoszeń studenckich w tym zakresie było już 57. Działania podejmowane przez Rzecznickę i jej zespół w tym zakresie zostaną bardziej szczegółowo opisane poniżej, w części dotyczącej realizowanych działań.

Sprawy pracownicze

Tematyka spraw zgłaszanych przez pracowników nie zmieniła się znacząco względem wcześniejszych lat. Kluczowe obszary problemowe to: konflikt, złe traktowanie (w szczególności w formie mobbingu lub dyskryminacji), warunki pracy i polityka kadrowa oraz nieetyczne zachowania, naruszenia przepisów prawa lub reguł akademickich.

Konflikty miały charakter poziomy, tj. toczyły się między współpracownikami lub pionowy, na linii przełożony – podwładny. Większość konfliktów miała charakter relacyjno – organizacyjny, pojawiały się jednak przypadki, w których istotą różnic między stronami były kwestie merytoryczne/naukowe lub związane z różnicami wartości. Zgłaszane konflikty miały na ogół charakter binarny, ale zdarzały się także bardziej skomplikowane spory grupowe. Po pomoc zgłaszali się do Rzeczniczki akademickiej zarówno sami zaangażowani pracownicy, jak i ich przełożeni, którzy zaobserwowali konflikt w zespole. Pracownicy zgłaszali także konflikty i trudności komunikacyjne na linii wykładowca - student.

Wciąż poważną grupę stanowią skargi na dyskryminację i mobbing. Część ze zgłoszeń obejmuje naruszenia mniejszego rzędu, możliwe do naprawienia poprzez rozmowy korygujące. Poważniejsze przypadki wymagają uruchomienia procedury dyscyplinarnej bądź antymobbingowej. W przypadkach, w których występowało uzasadnione podejrzenie wystąpienia przesłanek mobbingu bądź dyskryminacji, Rzeczniczka akademicka proponowała przekierowanie sprawy do Koordynatorki ds. przeciwdziałania mobbingowi, bądź do Koordynatorki ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji. Ostateczna decyzja o podjęciu tych działań należała jednak do samego zainteresowanego.

Pracownicy zgłaszali się także do Rzeczniczki akademickiej ze sprawami związanymi z warunkami pracy i polityką kadrową, obejmującymi w szczególności takie tematy, jak:

- nadawanie stopni,
- nieobecność w pracy (zgłaszanie, odpracowywanie zajęć, zastępstwo),
- niewłaściwe wykonywanie obowiązków służbowych,
- oceny pracownicze, w tym również ocena sposobu prowadzenia zajęć,
- ochrona własności intelektualnej,
- premie,
- procedura awansowa,
- regulacja zakresu obowiązków,
- rozwiązanie umowy o pracę bądź brak woli do przedłużenia zatrudnienia,
- wynagrodzenia,
- zakres podawania danych osobowych,
- zasady rekrutacji i warunki zatrudnienia,
- zmiana warunków pracy.

Skargi na nieetyczne zachowanie dotyczyły: sposobu prowadzenia publicznego dyskursu na portalach społecznościowych gromadzących pracowników, bądź sposobu prowadzenia dyskusji w łonie Rady Wydziału, Rady Naukowej, Rady Dyscypliny lub innych organów kolegialnych uczelni, a także naruszeń praw autorskich, w szczególności plagiatów lub niezgodnego z zasadami pracy naukowej wykorzystania danych badawczych. Pojawiały się także skargi wykładowców na nieetyczne zachowania studentów i studentek wobec wykładowców, w tym molestowanie, stalking i niestosowne zachowanie. Istotną w rozwiązywaniu tego typu problemów jest brak jasnego Kodeksu Etycznego uczelni, do którego Rzeczniczka akademicka mogłaby się odwoływać wskazując naruszenia i rekomendując właściwe działania naprawcze.

Do najpoważniejszych pod względem prawnym i etycznym problemów należały sprawy związane z zarzutami „ustawiania konkursów”. Znaczącym problemem w tym obszarze jest brak wyczerpującej i transparentnej procedury odwołania od decyzji Komisji Konkursowej.

Rzeczniczka odnotowała także naruszenia dotyczące praw autorskich oraz ochrony danych osobowych. We wszystkich tych sprawach wdrożono właściwe instytucjonalnej środki reagowania oraz podjęto działania zapobiegające naruszeniom w przyszłości.

Podjęte działania

Na mocy § 7 Zarządzenia nr 30 Rzecznik może w zgłaszanych sprawach podejmować następujące działania:

- przedstawienie stosownej informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW;
- wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy;
- wsparcie w załatwieniu sprawy poprzez uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy we właściwej jednostce;
- wspomaganie w rozwiązaniu konfliktu: zdiagnozowanie problemu i wybór sposobu jego rozwiązania;
- rekomendowanie/prowadzenie mediacji;
- przedstawianie Rektorowi informacji i rekomendacji, leżących w zakresie obowiązków Rzecznika, dotyczących wskazania niezbędnych zmian systemowych i sposobów działania Uczelni.

Przedstawiona poniżej Tabela nr 4 prezentuje rozkład działań podjętych przez Rzeczniczką akademicką w odpowiedzi na zgłoszone do niej problemy. Podsumowanie ma charakter uproszczony, w rzeczywistości kategorie nie są rozłączne, część spraw może się zatem mieścić w kilku kategoriach.

Tabela nr 4. Rodzaj działań podjętych przez Rzeczniczkę akademicką*.

Podjęte działanie	Liczba zgłoszeń
Udzielenie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW oraz coaching (wspomaganie w zdiagnozowaniu problemu i wyborze sposobu jego rozwiązania)	83
Wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy	16
Interwencja w jednostce (uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy)	122
Mediacja (rekomendacja, prowadzenie)	46
Sygnalizacja na piśmie (przedstawianie opisu występujących trudności oraz/lub rekomendacji niezbędnych zmian systemowych bądź działań naprawczych).	3
Monitoring sposobu procedowania przez instytucje akademickie	13
Suma	283

*W 30 sprawach nie podjęto żadnych działań a 22 nie zostały wliczone, gdyż działania zostały podjęte w 2024 roku

Kategoria pt. „udzielanie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW” obejmuje zarówno pomoc osobom zgłaszającym problem w zrozumieniu własnej sytuacji faktycznej i prawnej oraz wyborze optymalnych rozwiązań, jak i wsparcie dla jednostek UW we właściwej interpretacji i stosowaniu obowiązujących regulacji prawnych. Działania coachingowe obejmowały pomoc świadczoną przez Rzeczniczkę akademicką w sytuacjach konfliktu, lub nękania pracownika (w szczególności tam gdzie nie było zgody na podjęcie działań medacyjnych lub interwencyjnych) oraz wsparcie rozwojowe dla pracowników doświadczających trudności w życiu zawodowym. Z działaniem tym często wiąże się wskazanie jednostek lub osób właściwych do załatwienia sprawy. Natomiast interwencje wskazane w punkcie drugim „wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy” obejmują sytuacje, w których Rzeczniczka akademicka nie podejmowała żadnych własnych działań pomocowych, a jedynie przekierowywała zgłaszającego do właściwej osoby lub jednostki.

Mediacje

Mediacja to polubowny sposób rozwiązywania konfliktów, sporów między stronami, w tym wypadku między pracownikami i/lub studentami Uniwersytetu Warszawskiego. Celem mediacji jest wypracowanie satysfakcjonującego, trwałego i akceptowalnego rozwiązania przez strony konfliktu, na drodze dobrowolnych i poufnych rozmów w obecności mediatora/mediatorki, czyli bezstronnej osoby trzeciej. Mediacja odbywa się w neutralnym miejscu, w bezpiecznej atmosferze. Mediacja pozwala stronom na ponowne nawiązanie dialogu w celu rozwiązania sporu drogą negocjacji bez wchodzenia w konflikt i podejmowania konfrontacji. W 2023 r. mediacje były prowadzone przez Rzecznickę akademicką oraz mediatorkę Agatę Wronę lub przekierowywane do Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów umocowanym przy Wydziale Prawa i Administracji UW. Od czasu zatrudnienia mediatorki, do której zadań należało m.in. prowadzenie mediacji z udziałem pracowników i/lub studentów Uniwersytetu Warszawskiego zauważalny był wzrost liczby mediacji realizowanych przez Zespół.

W 2023 r. do Rzeczniczki akademickiej trafiło 46 spraw, w których zarekomendowano mediację. W efekcie tych rekomendacji Rzeczniczka akademicka i mediatorka z jej zespołu przeprowadziły 22 postępowań mediacyjnych, 1 sprawa została skierowana do Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów. W 24 przypadkach strony odmówiły zgody na udział w mediacji. Spotkania odbywały się w trybie stacjonarnym lub online, w zależności od preferencji i możliwości stron. W ramach jednego procesu mediacyjnego odbywały się od 3 do 12 spotkań, rozmów ze stronami. W znacznej większości spraw strony doszły do porozumienia.

Fakt, iż coraz częściej osoba zgłaszająca sprawę wnosi o mediację świadczy o wzroście świadomości społeczności Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów oraz o rosnącej gotowości do korzystania z mediacji i innych metod ADR.

Zrealizowane działania w zakresie wsparcia osób LGBTQ+

W 2023 roku Rzeczniczka akademicka wraz ze swoim zespołem podejmowała liczne działania na rzecz poprawy sytuacji osób transpłciowych, transseksualnych i niebinarnych studiujących na Uniwersytecie Warszawskim. Osobą wiodącą w tym obszarze była Zastępczyni Rzeczniczki akademickiej ds. studenckich, Magdalena Miksa.

W celu ułatwienia funkcjonowania na uczelni osobom transpłciowym i niebinarnym, które nie chcą posługiwać się danymi metrykalnymi, Prorektor ds. studiów i jakości kształcenia prof. Sławomir Żółtek powołał zespół roboczy w składzie: dr Anna Cybulko (Rzeczniczka akademicka), dr hab. Julia Kubisa (przewodnicząca) i Klaudia Pożarycka (ekspertka od USOSa). Zespół ten przygotował kompleksowy projekt pozwalający na wprowadzenie do USOSa i APD nakładki z danymi preferowanymi nadpisanymi nad danymi metrykalnymi. Stworzony system pozwoli osobom trans posługiwać się danymi preferowanymi w codziennych relacjach akademickich, przy pozostawieniu danych metrykalnych na potrzeby realizacji formalno-prawnych zobowiązań uczelni. Projekt uzyskał akceptację Biura Prawnego UW oraz przeszedł przez konsultacje z Samorządem Studentów UW, Samorządem Doktorantów UW oraz kołem naukowym Queer UW i obecnie jest wdrażany na poziomie informatycznym.

Do czasu wdrożenia rozwiązań systemowych na poziomie uczelni wprowadzono system wsparcia osób LGBTQ+ w zakresie używanych danych i zaimków oraz zmiany adresu email. Utworzony został formularz przeznaczony dla osób chcących używać danych preferowanych podczas zajęć na UW oraz zmienić adres email. Wypracowana ścieżka wsparcia pozwoliła nam oszacować skalę potrzeb osób transpłciowych i niebinarnych studiujących na Uniwersytecie Warszawskim.

Na podstawie otrzymanych formularzy o wsparcie zwróciło się 49 osób. Prośba o zmianę adresu e-mail dotyczyła 33 osób, natomiast 31 osób zgłosiło potrzebę poinformowania prowadzących zajęcia o używanych danych preferowanych i zaimkach. Zgłoszenia były analizowane i przekazywane do właściwych jednostek, do Pełnomocników ds. równości (tam gdzie zostali powołani) bądź do Kierowników Jednostek Dydaktycznych. Wsparcie obejmowało przekazanie informacji o używanym imieniu, zaimkach oraz prośby o uszanowanie woli osoby studiującej, wskazanie pełnomocnika ds. równości bądź osoby do kontaktu z (zespołu Rzeczniczki akademickiej) u której osoby prowadzące zajęcia mogą uzyskać informacje dotyczące transpłciowości. W trakcie wdrażania pierwszego etapu wsparcia Zastępczyni Rzeczniczki akademickiej ds. studenckich pozostawała w stałym kontakcie z Kierownikami Jednostek Dydaktycznych oraz wydziałowymi Pełnomocnikami ds. równości.

Należy podkreślić, że osoby transpłciowe potrzebujące wsparcia w zakresie funkcjonowania na uczelni zgłaszają się do Rzeczniczki akademickiej nie tylko na początku roku akademickiego i w sprawach ogólnych (dot. zmiany adresu e-mail, bądź preferowanych zaimków). W roku 2023 wyraźnie zwiększyła się liczba wnoszonych spraw przez osoby transpłciowe, potrzebujące wsparcia w zakresie funkcjonowania na uczelni w zgodzie z płcią odczuwaną. Rzeczniczka akademicka i jej zastępczyni otrzymały kilkanaście zgłoszeń dotyczących indywidualnych problemów, w których potrzebne było udzielenie szczególnego wsparcia dla zapewnienia bezpieczeństwa i komfortu osoby studiującej oraz/lub zapewnienia zgodności podejmowanych działań z obowiązującymi przepisami.

Podsumowanie

Rok 2023 był rokiem stabilnej pracy na rzecz uczelni, prowadzonej w sposób spójny z wypracowanymi w ciągu lat standardami działania. Liczba spraw utrzymywała się na stałym, wysokim poziomie. Dzięki powiększeniu Zespołu Rzeczniczki akademickiej, w drodze intensywnego wysiłku i zaangażowania wszystkich członków Zespołu zgłoszone sprawy udawało się załatwiać w miarę na bieżąco. Trudności w zachowaniu płynności reagowania na zgłoszenia pojawiły się w momencie, w którym doszło do osłabienia kadrowego zespołu.

Istotną innowacją było zatrudnienie w Zespole Rzeczniczki akademickiej osoby pełniącej funkcję mediatora akademickiego. Dzięki stałej obecności specjalistki poświęcającej się wyłącznie działaniom mediacyjnym i koncyliacyjnym, możliwe było istotne zwiększenie liczby spraw rozwiązywanych w drodze mediacji. Warto podkreślić, że tam gdzie obie strony były gotowe na udział w mediacji, postępowanie to okazywało się bardzo skuteczną formą działania zarówno w odniesieniu do pracowników, jak i studentów. W opinii Rzeczniczki akademickiej rozwiązanie konfliktu poprzez porozumienie osiągnięte w toku mediacji jest szczególnie pożądane w warunkach akademickich, jako że nie tylko wspiera dialog i buduje wzajemne zrozumienie, ale także tworzy dobre warunki dalszej współpracy oraz pozwala na wypracowanie nowych, twórczych rozwiązań. Z tych względów Rzeczniczka akademicka postrzega mediacje, jako preferowaną formę działania, którą chce jak najszerzej rozwijać.

Podobnie jak we wcześniejszych latach dużą część czasu pracy Rzeczniczki i jej zespołu pochłaniały trudności wynikające z problemów psychicznych i emocjonalnych oraz kryzysów osobistych doświadczanych przez studentów i pracowników naukowych i administracyjnych. W tym zakresie wyraźnie brakuje spójnej, centralnej procedury reagowania na kryzysy, w szczególności te, które

generują potencjalne zagrożenia dla życia i zdrowia. W sytuacji wystąpienia kryzysu, związanego np. z agresywnymi zachowaniami na tle zaburzeń psychicznych rozmaite podmioty akademickie (Wydział, Dom Studenta, Centrum Pomocy Psychologicznej, Rzeczniczka Akademicka, Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami) często działają równolegle, nie widząc się wzajemnie, co zwiększa ilość niezbędnej pracy, generuje chaos i zmniejsza poczucie bezpieczeństwa interesariuszy. Z tego względu wskazane byłoby wypracowanie takiego systemowego rozwiązania, które określiłoby rekomendowane ścieżki komunikacji pozwalające podmiotom zobaczyć się wzajemnie i uspoźnić swoje działania.

W dalszym ciągu rośnie (choć już nieco wolniej niż w latach wcześniejszych) liczba zgłoszeń dotyczących dyskryminacji i nierównego traktowania. Rok 2023 był rokiem ogromnego wpływu zgłoszeń ze strony osób transseksualnych i niebinarnych. Podstawowym przedmiotem zgłoszeń było oczekiwanie wsparcia w przekazaniu wykładowcom prośby o zwracanie się do osoby studiującej zgodnie z zaimkami preferowanymi oraz prośba o zmianę adresu e-mail. Zgłoszenia w tym obszarze generują bardzo dużo pracy, która jest realizowana przez Zespół Rzeczniczki akademickiej we współpracy z wydziałowymi Pełnomocnikami ds. równości (tam, gdzie zostali powołani) oraz Kierownikami Jednostek Dydaktycznych. Można mieć nadzieję, że z momentem uruchomienia w systemie USOS tzw. „nakładki trans” zgłaszane problemy znajdą swoje systemowe rozwiązanie.

W ocenie Rzeczniczki akademickiej niezmiennie istotną i niezaspokojoną potrzebą społeczności Uniwersytetu Warszawskiego pozostaje wypracowanie jasnego i dostępnego dla wszystkich Kodeksu etyki. Szczególnie trudne i drażliwe problemy w tym obszarze to: granice wolności słowa i debaty akademickiej, konflikty ról i interesów oraz oczekiwany zakres lojalności wobec instytucji i współpracowników. W tym kontekście Rzeczniczka akademicka powraca do stwierdzenia zamykającego sprawozdania z lat poprzednich, iż istotną częścią, której brakuje, aby domknąć system budowania jasnych standardów życia akademickiego jest Kodeks etyki,

służący wsparciem w normowaniu wspólnych zasad akademickich odnoszących się m.in. do sytuacji, w których różne grupy pracowników mają odmienne spojrzenie na to co słuszne i właściwe.

Przyjęcie Kodeksu etyki jest istotne nie tylko ze względu na praktyczne potrzeby środowiska akademickiego, ale również ze względu na zobowiązania podjęte przez Uniwersytet Warszawski wobec własnej społeczności oraz względem instytucji zewnętrznych. Potrzeba przyjęcia kodeksu postępowania/etyki została wskazana w ramach dialogu interesariuszy UW (wewnętrznych i zewnętrznych), wykonanego przez Biuro Wspierania Rozwoju UW jesienią 2022 r. na potrzeby zdiagnozowania priorytetowych zagadnień mających się znaleźć w raporcie Społecznej Odpowiedzialności Uczelni (SOU). Postulat przyjęcia Kodeksu został odnotowany w ramach Tematu 15: *Etyka i wartości uczelni, w tym przestrzeganie "Kodeksu Etyki Pracownika Naukowego"*. Temat Kodeksu etyki pojawia się także w nowej Strategii UW na lata 2023-2032. W filarze "Przyjazne i aktywizujące środowisko pracy" w części dotyczącej realizacji celów, pojawia się wskaźnik numer 4, który brzmi: „Przyjęcie akademickiego kodeksu postępowania/etyki. Przygotowanie i przyjęcie w terminie do 2028 r. akademickiego kodeksu postępowania/etyki. 0-1 (1=przyjęcie kodeksu).” Przyjęcie Kodeksu Etyki jest także jednym ze zobowiązań wynikających z przyznania Uniwersytetowi Warszawskiemu wyróżnienia HR Excellence in research. Zobowiązanie od przygotowania Kodeksu Postępowania / Etyki zawierającego kwestie etyczne, realizacji badań i unikania konfliktu interesów zostało wpisane do Planu działania wynikającego ze Strategii HR dla badaczy w Uniwersytecie Warszawskim z uwzględnieniem zasad Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych. Termin realizacji zadania to koniec roku 2024.

Sprawozdanie przygotowała Anna Cybulko